

Semestrální zkouška ZRE, řádný termín, 14.5.2014, skupina ξ

Login: ..... Příjmení a jméno: ..... Podpis: .....
(prosím čitelně!)

1. Co se ve zpracování řeči dá dělat s filtrem $\frac{1}{A(z)}$, jehož koeficienty a_i jsou určeny pomocí lineární predikce ?

-
2. Jaký je princip odvození koeficientů lineární predikce (nepište plné rovnice, spíše postup).

-
3. Koeficienty prediktoru LPC 2. řádu jsou $a_2^{(2)} = -0.25$ a $a_1^{(2)} = -0.25$. Určete pomocí algoritmu Levinsona-Durbina koeficienty prediktoru 3. řádu, pokud víte, že $k_3 = -0.2$. Pokud Vám to pomůže, původní signál měl délku $N = 5$ a vzorky $1 \quad 0 \quad 1 \quad 1 \quad 0$.

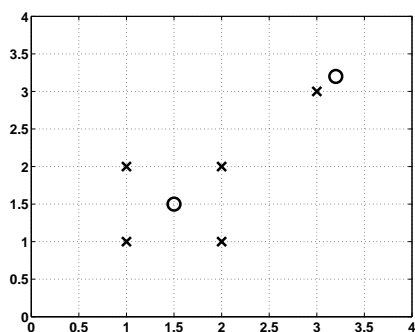
$$a_3^{(3)} = \dots\dots\dots$$

$$a_2^{(3)} = \dots\dots\dots$$

$$a_1^{(3)} = \dots\dots\dots$$

-
4. Nakreslete schéma libovolné detekce základního tónu. Předpokládejte, že už máme k dispozici jeden rámeček řeši (neřešte předzpracování a dělení na rámce).

-
5. Pracujeme s dvourozměrnými vektory. Pro trénování kódové knihy vektorového kvantování (VQ) o velikosti 2 máme k dispozici 5 trénovacích vektorů (křížky na obrázku). Kódové vektory jsou inicialisovány na hodnoty označené kolečky. Uveďte, jaké budou výsledné hodnoty kódových vektorů.

6. Tabulka uvádí hodnoty původního a kódovaného/dekódovaného signálu. Určete poměr signálu k šumu (SNR) v deciBellech.

$x[n]$	100	100	100	-100	-100
$\hat{x}[n]$	99	101	101	-99	-101

SNR = ... dB

---

7. Jaký je v kódování řeči typu CELP (codebook excited linear prediction) rozdíl mezi open-loop pitch analysis a closed-loop pitch analysis ?
-

8. Jaký je význam adaptivní a fixní kódové knihy v kódování řeči typu CELP (codebook excited linear prediction) ?
-

9. Jak technika DTW řeší

- variabilitu v časování ?
  - variabilitu v prostoru parametrů ?
-

10. Je dána matice (mřížka) lokálních vzdáleností DTW (reference svisle, test vodorovně, postup zleva nahoru). Vypočtete DTW vzdálenost (nezapomeňte na normalisaci!) a vyznačte optimální DTW cestu.

9	5
6	3
1	2

---

11. Jak se pro skrytý Markovův model a promluvu $\mathbf{O}$ určí pravděpodobnost bytí ve stavu j v čase t : $\gamma_j(t)$? Nemusíte psát plné rovnice, stačí ukázat graficky nebo popsat slovně. Pokud použijete hodnoty $\alpha_j(t)$ a $\beta_j(t)$, napište, co znamenají.

12. Je dán skrytý Markovův model M se 4mi stavy (z toho 2 jsou vysílací), s přechodovými pravděpodobnostmi $a_{12} = 1$, $a_{22} = 0.6$, $a_{23} = 0.4$, $a_{33} = 0.7$, $a_{34} = 0.3$. Na vstupu je sekvence 5-ti vektorů. Hodnoty funkcí hustoty rozdělení pravděpodobnosti stavů 2 a 3 pro tyto vektory jsou:

	$\mathbf{o}(1)$	$\mathbf{o}(2)$	$\mathbf{o}(3)$	$\mathbf{o}(4)$	$\mathbf{o}(5)$
$b_2[\mathbf{o}(t)]$	0.4	0.3	0.1	0.1	0.1
$b_3[\mathbf{o}(t)]$	0.1	0.1	0.2	0.6	0.7

Určete hodnotu věrohodnosti (likelihood) této sekvence ohodnocené modelem po stavové sekvenci $X = [1 \ 2 \ 2 \ 3 \ 3 \ 3 \ 4]$. Stačí napsat všechny činitele, násobit nemusíte.

$$P(O, X|M) = \dots\dots\dots$$

13. Nakreslete rozpoznávací síť pro rozpoznávání sekvencí slov ANO nebo NE, s tím že slova jsou poskládána z modelů fonémů a předpokládáme, že mluvčí bude spíše opakovat to samé slovo — pravděpodobnosti bigramů $P(\text{současné slovo}|\text{předcházející slovo})$ jsou:
 $P(\text{ANO}|\text{ANO}) = 0.9$, $P(\text{ANO}|\text{NE}) = 0.1$, $P(\text{NE}|\text{ANO}) = 0.1$, $P(\text{NE}|\text{NE}) = 0.9$.

14. Vysvětlete, z čeho se kompiluje síť pro rozpoznávání řeči s velkým slovníkem.
 Pomůcka: $HCLG = H \circ C \circ L \circ G$.

15. Co v rozpoznávání řeči označuje pojem “lattice” ?

16. Jaké charakteristiky hlasu podle Vás **lidé** používají pro určení mluvčího ? Ohodnoťte, jak snadno jdou technicky určit od 1 (“difficult”) po 10 (“easy”).

---

17. Co je to MAP-adaptace GMM a jak se používá v rozpoznávání mluvčího ?

---

18. Nakreslete DET křivku systému pro verifikaci mluvčího a vyznačte na ní, který pracovní bod byste doporučili pro aplikaci “hlasová autentizace přístupu k bankovnímu účtu”. Své doporučení zdůvodněte.

---

19. Který přístup pro identifikaci jazyka byste zvolili pro klasifikaci “Britská angličtina” vs. “Indická angličtina” a proč ?

---

20. Popište, na čem jsou trénovány různé části fonotaktického systému pro identifikaci jazyka (PRLM - Phone Recognizer followed by Language Model)
